

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

Kniha – Objekt

O semínku – stínová kniha

Magdalena Fojtová

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Ilustrace a grafika

Specializace Kniha a tvarování papíru

Bakalářská práce

Kniha – Objekt

O semínku – stínová kniha

Magdalena Fojtová

Vedoucí práce: Mgr. MgA. Petra Soukupová

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

**Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně a
nejedná se o plagiát.**

Plzeň, duben 2019

.....

podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce Mgr. MgA. Petře Soukupové za odborné vedení, trpělivost a za pomoc při zpracování této práce.

Obsah

1. Popis přípravy a reflexe procesu vlastní tvorby	7
1.1. Volba tématu	7
1.2. Rešerše a inspirační zdroje	9
1.3. Reflexe a dokumentace tvorby	10
1.4. proces tvorby.....	12
2 Popis díla a adjustace	15
Seznam použitých zdrojů:.....	17
Knižní a periodická literatura.....	17
Internetové zdroje:	17
Seznam příloh:	19

1. Popis přípravy a reflexe procesu vlastní tvorby

1.1. Volba tématu

Tématem mé bakalářské práce je kniha-objekt. Chtěla jsem propojit své dosavadní dovednosti, které jsem za studium na ZČU nabrala a aplikovat je do autorské knihy. Objekt se věnuje metaforickému příběhu o semínku a jeho strachu z klíčení a růstu, je to příběh o mně a možná i o mnoha dalších, který je vložen do stran knihy složeného pouze z pauzáku.

Rozhodla jsem se zhotovit stínovou knihu spojenou s autorským textem, jelikož světlo, stíny, ale i autorský text jsou pro mou práci velmi důležité. Světlem a jeho proměnou materiálu jsem se zabývala při své první a třetí klauzurní práci. Hledala jsem vizuální rozdíly při použití světla na prosvětlení nebo jen pro osvětlení. Zde mi posloužilo v prvním případě plexisklo a v druhém ruční papíry z chaluh.

Světlo a stín jsou velice důležité i pro interpretaci, když vidím stínovou hru, nemohu nepomyslet na Platonskou jeskyni. Pozoruje semínko jen stíny, nebo vidí i za ně? Přemýšlím nad pomíjivostí a změnou, která může nastat jen změnou úhlu.

Další z důvodů, proč jsem se pro tuto formu knihy rozhodla, byl ten, že jsem chtěla udělat knihu ilustrovanou. Během svého studia většina mých prací byla založena na abstraktní ilustraci a nebyly úplně klasické, proto jsem se nyní rozhodla být někde na půl cesty mezi konkrétním a abstraktním vyjádřením. Pohybují se mezi tvary, které se pomocí úhlu světla mění, hýbou. Objekt není statický, mění se během listování a posouvání světla.

Ilustrace vychází z mých automatických kreseb a kreseb dětských, kterými jsem posledního půl roku byla obklopená v mateřské školce, kde jsem pracovala. Mezi dětmi jsem si víc uvědomila sílu volné kresby, spontánní, takové, která je kreslená hlavně pro požitek z tvorby než pro samotný výtvor.

Příběh O semínku jsem zvolila, jelikož to byl jeden z příběhů, který mnou při tvorbě velmi rezonoval. Vznikl jako mnohé jiné při poslechu hudby se zavřenýma očima. Automatické vyprávěné příběhy je pro mě podobné automatické kresbě.

1.2. Rešerše a inspirační zdroje

Rešerše probíhala formou hledání různých forem stínových divadel, kdy jsem se v největší míře inspirovala tradičními čínskými stínovými loutkami, což se projevuje například zvoleným materiálem – pazákem, Oproti čínským loutkám jsem však setrvala v čistě materiálové formě, která, aspoň podle mě, působí tajemnějším dojmem a primárně se zaměřuje na tvary před barvami, ovšem i tímto způsobem lze vytvořit různé stupně šedi a bílé. Dále pak čínská divadla jsou v podstatě loutky, kterými lze volně pohybovat, kdežto moje práce je ve formě knihy. Objekty se sice dá posouvat a pohybovat, ale jsou připevněny a kniha se nedá rozkládat do jednotlivých komponentů.

Dále jsem se inspirovala dětskými kresbami a písmem, zde jsem čerpala převážně ze své praxe mateřské školce, kde s dětmi často kreslíme a učíme se například podepsat. S dětmi jsem zkoušela mnoho technik, ale nejvíce jsem v této své práci vycházela z kresby tuší, kterou jsem poté sama použila pro tvorbu tvarů ilustrací.

1.3. Reflexe a dokumentace tvorby

Během studia na ZČU na specializaci Kniha a tvarování papíru jsem po nabraných zkušenostech začala experimentovat s alternativnější formou knihy, hledala jsem vlastní výrazové prostředky a ke svým výstupům přistupovala spíše jako k objektům než jen ke knihám. Chtěla jsem vytvořit interaktivnější formu, která pozorovatele nebo uživatele podnítl k zamyšlením nad určitými tématy, kterými jsem se tou dobou zabývala.

Hlavním poselstvím byla pro mne vždy myšlenka, která za vznikem stála, ale také samotný proces tvorby, kterým jsem se učila zpracovat další, mnou ještě neobjevené, materiály a techniky. Myslím, že proces a vlastní sebehledání bylo hlavními zdroji vášně pro mou tvorbu. Každý z mých objektů, které jsem doposud prezentovala, obsahuje i sebe terapeutickou rovinu, díky níž jsem se snáz srovnala s problémy nebo životními situacemi, kterými jsem procházela. A není tomu jinak ani u mé bakalářské práce. V knize O semínku popisuji strach semínka z růstu z dospělosti, který mě poslední rok více či méně sužoval.

K převážně geometrickým a lineárním ilustracím, které jsou vlastně jen obrysy, jsem zvolila ručně psanou formu textu, která vychází z dětského uvolněného rukopisu. Jelikož ilustrativní prvky působí strohým studenějším dojmem možná místy až ornamentálně, chtěla jsem použít intimnější rukopis. Text jsem psala pomocí několika nástrojů, propisovací tužky, tužky a dřevěného dřívka namáčeného v tuši. Snažila jsem se psát tak, aby písmo bylo různorodé a aby byl kladen důraz na slova, která nesou hlavní myšlenky, tím by mohl být příběh čitelný i když čtenář nečte každé

slovo od slova, ale zaměří se i jen na výrazná slova nebo na slovní spojení, která na stránkách vznikají. Proto čitelnost textu není prioritní, i když je velmi důležitá. Písmo by mělo fungovat jako další forma ilustrace, práce s prostorem stránky. Další na čem jsem si u textu dávala záležet bylo to, aby jednotlivé stránky byly čitelné zvláště, i když text volně přechází přes dvě až tři strany. Příběh je rozdělen typografickou částí, kde jsem volila písmo bezpatkové, takové, aby co nejvíce korespondovalo s ručním písmem, ale aby nebylo výraznější.

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit atypický stínový objekt, který bude volněji interpretovaný, jelikož mi přijde důležité, aby objekt dokázal rezonovat s co nejširším množstvím lidí, ale i přes to nesl můj příběh.

Přínose mé bakalářské práce vidím hlavně v pojetí, které pracuje s ilustracemi jako s objekty a ne jako s plošnými kresbami. Největší přínos ovšem vidím pro sebe, kdy jsem si vyzkoušela práci s ručně psaným textem a jeho umístováním v ploše a práci s materiálem se kterým jsem zatím neměla tolik zkušeností. Naučila jsem se celoplošné lepení pomocí folií a určitě rozšířila dovednosti u tvorby pouzdra.

1.4. proces tvorby

Prvotní nápad přišel již na konci 2. ročníku, kdy jsem zamýšlela dělat stínové divadlo a knihu která bude mít ilustrace pouze ze stínů předmětů vložených za stránky, poté jsem si zvolila jako bakalářskou práci autorský text v prostoru knihy – objektu a nakonec se rozhodla stíny převést do knihy a vytvořit tak objekt.

Příprava probíhala formou rešerše viz kapitola 1.2. Rešerše.

Samotný proces tvorby probíhal na několik fází: kresba skic, kresba ilustrací, převedení do křivek v Illustrátoru, technologické hledání formy, řezání a kompletace.

1. Kresba skic – nejprve jsem si většinu ilustrací a celkové rozložení stránek nakreslila na papíry, jelikož je to pro mě rychlejší a přirozenější nežli kreslit rovnou v počítači. Vytvořila jsem si i několik papírových maket, abych si dokázala lépe vizualizovat konečné dílo.

Pomocí fix, tuše a tužek jsem psala jednotlivé texty na papír.

Střídala jsem intenzitu, sklon i velikost.

2. Převedení do křivek v Illustrátoru – abych mohla jednotlivé díly vyřezat, musela jsem si naskenované skici otevřít v Illustrátoru a vytvořit objekty, které budou dál kompatibilní s programy řezacího laseru tak, abych je mohl zpracovat.

3. Technologické hledání formy – jelikož se jedná o velice specifickou knihu, pro kterou jsem nenašla mnoho obdob, musela jsem vymyslet i naprosto specifickou technologii propojení a kompletace. Snažila jsem se nalézt co nejjednodušší a nejefektivnější způsoby spojení bez použití lepidla tak, aby každý díl plnil svou funkci jak technologicky, tak vizuálně. Některé stránky

jsem spojovala pomocí zásuvného mechanismu u ilustrací viz příloha č. 9, Tento způsob se ovšem nedal aplikovat na stránky, kde byl pouze text, tam jsem zvolila tenké proužky po stranách spojené oboustranně lepící folií. Nejprve jsem zvolila pauzák o gramáži 170 g/m², ten se ale po ohnutí lámal, tak jsem nakonec zvolila gramáž 150 g/m².

4. Řezání a kompletace – řezání probíhalo na řezacím laseru, kdy jsem jednotlivé části nechala pomocí laserového paprsku vyříznout. Zde jsem hledala správnou rychlost a intenzitu, aby okraje byly co nejrovnější a bez očouzení, které by kazilo vizuální požitek a celkovou čistotu díla. Kompletace spočívala ve spojování jednotlivých stran k sobě a spojování ilustračních prvků, které měly tvořit stíny.

5. Tvorba desek- desky na knihu jsem vytvářela z pauzáku vyšší gramáže (170 g/m² a 320 g/m²), kdy jsem na sebe kaširovala čtyři vrstvy a mezi ně vložila vrstvu o gramáži 70 g/m², která je nalepena na oboustrannou lepící folii v místě, kam se zasouvá první a poslední strana knižního bloku tak, aby tam byla mezi vrstvami mezera. Vrstvy jsem k sobě nejprve částečně nakaširovala a poté tvořila „kapsu“ kam se poslední a první list vsouvá. Dále jsem se snažila vytvořit částečně reliéf tak, aby zasunutá část měla mezi vrstvami místo. Tvorba desek byla celkově nejproblematictější část, vzhledem k obtížnosti lepení celoplošně pomocí oboustranně lepící folie. Lepidlo na bázi vody se použít nedá, jelikož pauzák je velice náchylný na vlhkost a vlní se. Poté jsem deskám zbrousila hrany.

6. Tvorba pouzdra – Pouzdro jsem tvořila z pauzáků o gramáži 320 g/m², které jsem k sobě kaširovala pomocí oboustranně lepící folie, tvar pouzdra jsem vytvořila z tiskové folie, která má větší pevnost

a v ohybu nepraská oproti obyčejnému papíru nebo pauzáku. Celkově jsou na sobě čtyři vrstvy, abych docílila vyšší pevnosti, která zaručí větší bezpečí pro knihu. Po každém nalepeném listu jsem okraje zabrušovala pomocí smirkového papíru. Velikost pouzdra je taková, aby do něj kniha zapadla a byla dostatečně chráněna.

7. Dokumentace a focení – poslední fází bylo focení. To probíhalo na skleněném stole, aby objekt mohl být nasvícen i ze spodu. Zachycovala jsem jak pohled na celkový objekt jak i jednotlivé stránky a detaily.

1 Popis díla a adjustace

Dílo se skládá z 16 dvoustran pauzáku, které jsou spojeny pomocí oboustranné lepící folie nebo zasouváním částí ilustrací, které strany k sobě přichycují. Každá ze stran obsahuje část příběhu, která je čitelná různými způsoby. Ilustrace jsou vytvořeny formou papírového reliéfu, který je variabilní a jeho částmi se dá pohybovat stejně tak jako stranami, které jsou určené pro vytváření stínové hry v pozadí.

Celý příběh je psán ich formou. Vypráví ho semínko, se kterým se částečně ztotožňuji. Ručně psaný text je pomyslně rozdělen do dvou částí. První část je o semínku, které čeká v hlíně a připravuje se na vyklíčení, druhou částí semínko, nebo již rostlinka, popisuje, co vidí ve světě okolo. Příběh je rozdělen typografickou vsuvkou psanou v er formě. Tato část textu popisuje co se se semínkem dělo, a nechává volnou interpretaci, co přesně za rozhodnutím klíčit stálo.

Semínkem můžeme být každý a mnoho z nás jsme někdy měli strach vyrůst, strach z toho, že nebudeme dostateční v našich očích, že nás někdo bude hodnotit, že nezapadneme, že na to ještě nejsme připravení. Někomu dokonce narostou trny a bude se jen ofenzivně bránit, i když možná ani není čemu. Semínko prochází procesem, transformací. A i když text není nikterak rozsáhlý, myslím, že mnohým může připomenout jejich příběh a jejich zkušenosti a částečně se v něm vidět, proto text není absolutně konkrétní. Může působit nedokončeně nebo málo obsáhle, já se ale snažila napsat jen tolik, kolik mi přijde naprosto důležité. Když člověk čte pozorně, tak se mu mohou vybavovat a volně asociovat

další slova, věty, příběhy. Volnost čtení mezi řádky a možná částečně i za nimi mi přijde velmi podstatní.

Pro semínko nastal zlom v momentě, kdy se začalo bát o život. Už ho nebralo jen jako jistotu a samozřejmost, Ztratilo jedinou jistotu, kterou mělo, což bylo „nekonečno“ času, kdy se mohlo připravovat na život. Tento zlom je zaznamenám slovem tma. Jelikož semínko najednou nevidí ani světlo ani stíny, je v absolutní tmě. Pokud na semínko nahlížíme jako na část mě, která vypráví příběh, tak i já se ocitla ve tmě a tento pobyt a návrat na světlo pro mě měl transformační důsledky. Semínko zjistilo, že se nemohlo připravit na vše, protože vždy může přijít něco naprosto neočekávaného něco, co nezapadá do jeho plánu. Semínko vidělo svět jiný, než jak si ho představovalo a už nemělo strach, protože neznámé pro něj nebudilo hrůzu, ale zájem.

Adjustace díla je zamýšlena tak, aby diváku bylo umožněno světlý ale i stranami harmonikové vazby pohybovat a tím měnit i ilustrace tvořené stíny. Světelné zdroje mohou být použity jak ze stran, tak i ze spodku instalace. Stejně jako harmonika, tak i desky obsahují text (titul) který je při prosvícení patrný.

Seznam použitých zdrojů:

Knižní a periodická literatura

1. J. H. KOČMAN: Medium papír, Brno : VUTIUM, 2004

Internetové zdroje:

1. L. GAZDOŠOVÁ: Netradiční knižní vazby, historie a současné trendy, bakalářská práce 2006, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, dostupné:

https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/2104/gazdo%C5%A1ov%C3%A1_2006_bp.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. J. H. KOČMAN : Fenomén Ateliér papír a kniha/ Autorské knihy a objekty studentů , katalog 2016,

dostupné: https://jhkocman.cz/publikace/katalog_2016_web.pdf

3. WIKIPEDIE: Shadow play, 2019

dostupné: https://en.wikipedia.org/wiki/Shadow_play

Resumé

Tato bakalářská práce představuje Knihu – objekt. Praktickou částí je objekt složený z harmonikové vazby z pauzovacího papíru a obalu. V teoretické části popisuji dílo a proces tvorby.

Knih v první části vypráví slovy semínka o světě, který si představuje a v druhé části o světě který vidí. Autorský text je ručně psaný a ilustrace jsou vytvářeny formou stínové hry, která se odehrává jak na jednotlivých listech tak i tam, kam stíny dopadají.

Summary

This bachelor thesis introduces Book – object. A practical part is an object composed by harmonica binding made of tracing paper and packaging. In the theoretical part, I describe the work and the process of making this creation. The first section of Book describes a world through images of seed and in the second part through its vision. The original text is handwritten and illustrations are created by shadow games that unfold not just on the individual sheet of paper but also where the shadows fall.

Seznam příloh:

Příloha 1

kniha a pouzdro (vlastní foto)

Příloha 2

detail knihy a pouzdra (vlastní foto)

Příloha 3

dvoustrana s textem (vlastní foto)

Příloha 4

dvoustrana s textem (vlastní foto)

Příloha 5

pohled na rozloženou knihu (vlastní foto)

Příloha 5

pohled na rozloženou knihu (vlastní foto)

Příloha 6

pohled na rozloženou knihu (vlastní foto)

Příloha 7

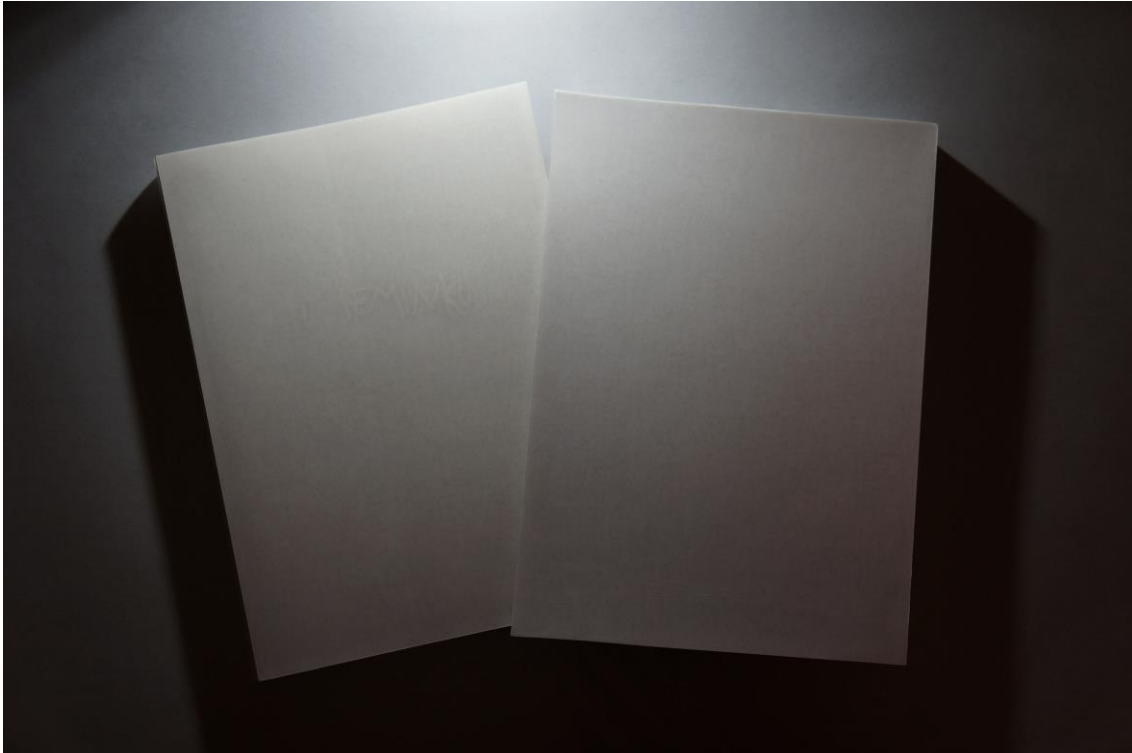
pohled na rozloženou knihu (vlastní foto)

Příloha 8

pohled na rozloženou knihu (vlastní foto)

Příloha 9

detail propojení stránek (vlastní foto)

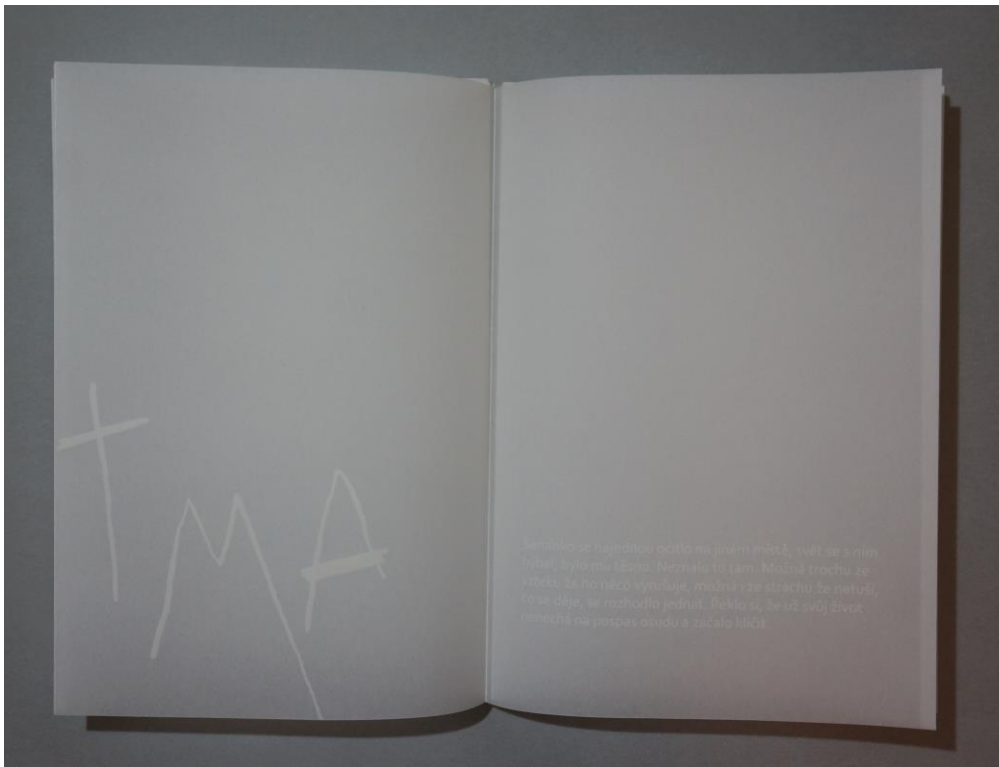
Příloha 1

kniha a pouzdro (vlastní foto)

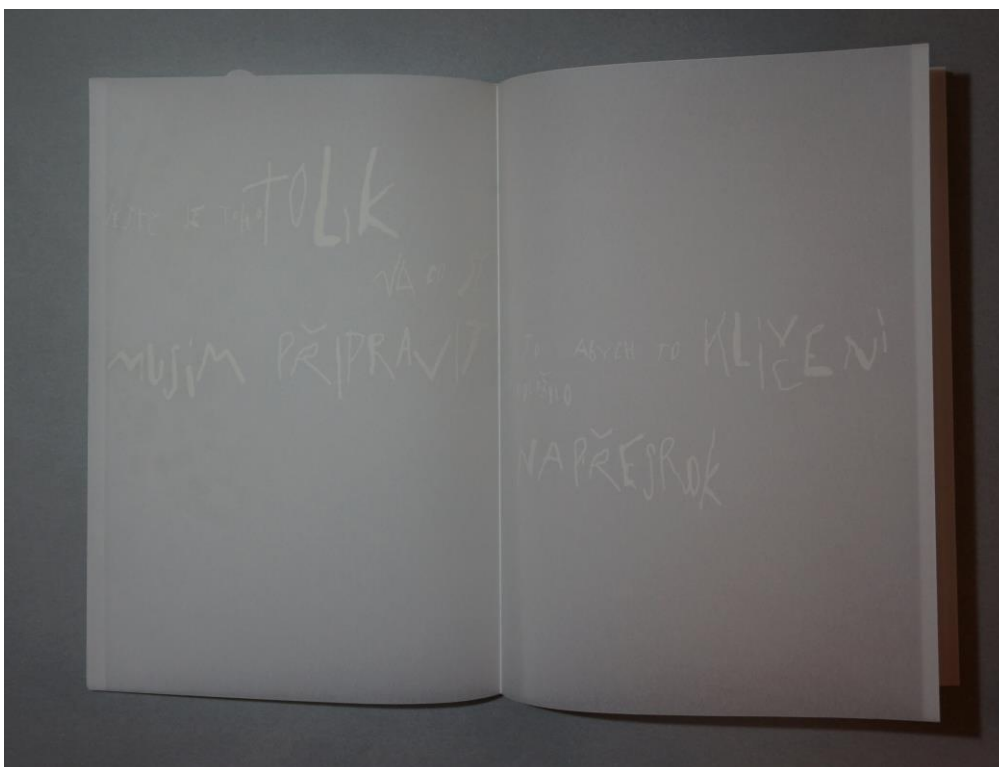
Příloha 2

detail knihy a pouzdra (vlastní foto)

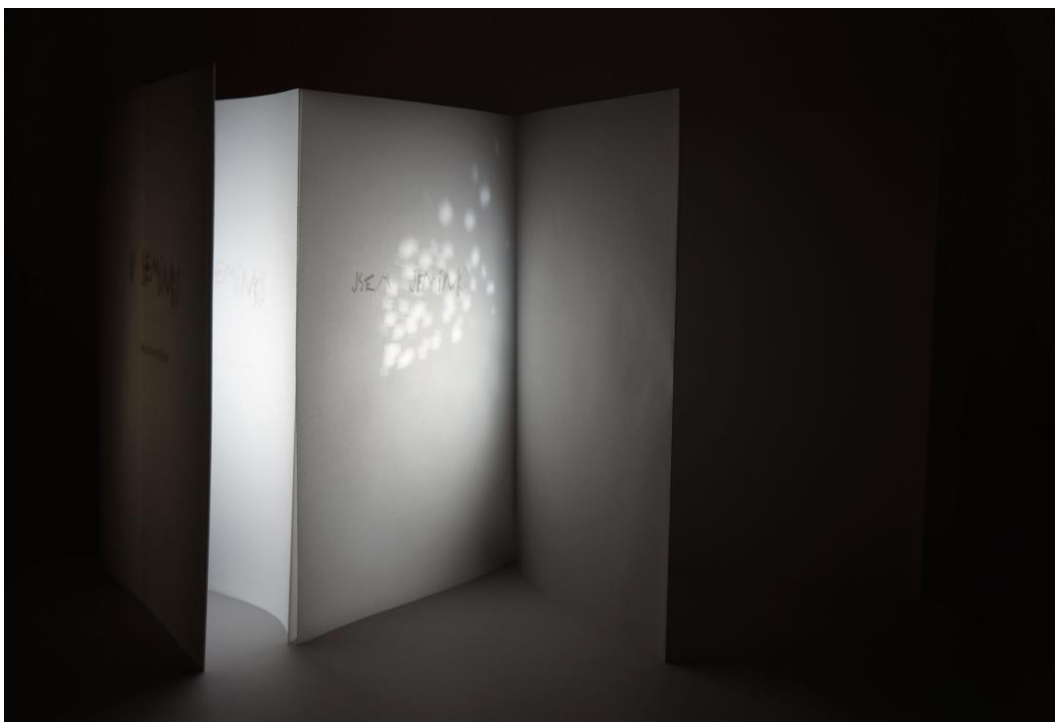
Příloha 3

dvoustrana s textem (vlastní foto)

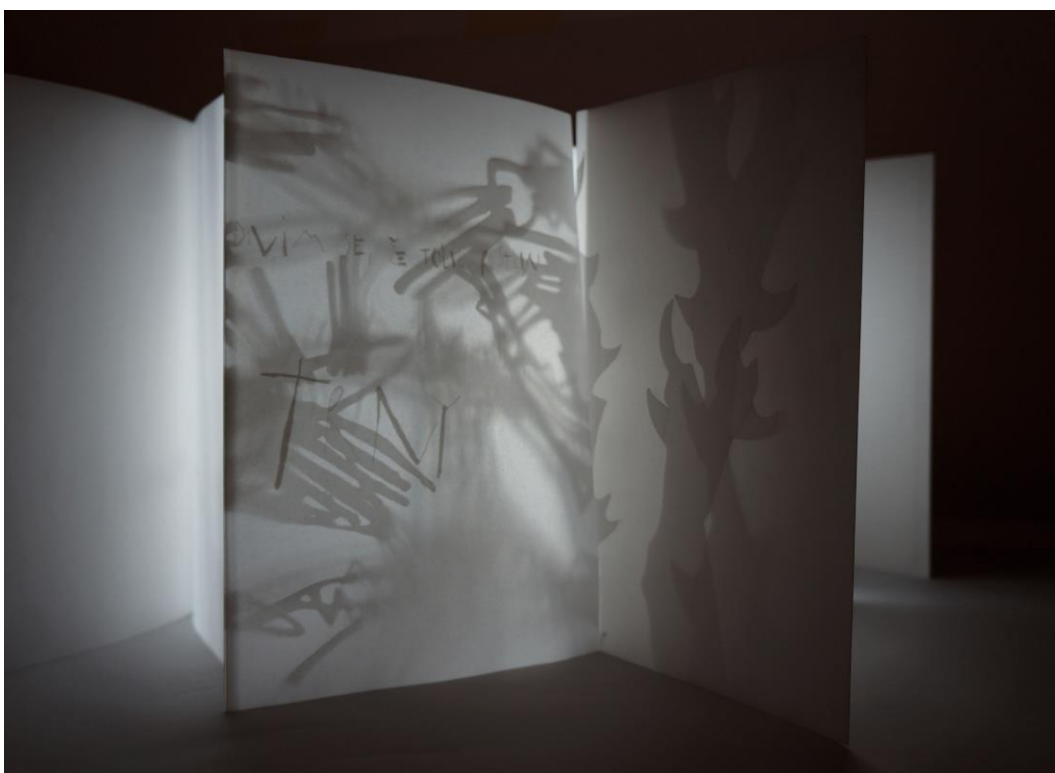
Příloha 4

dvoustrana s textem (vlastní foto)

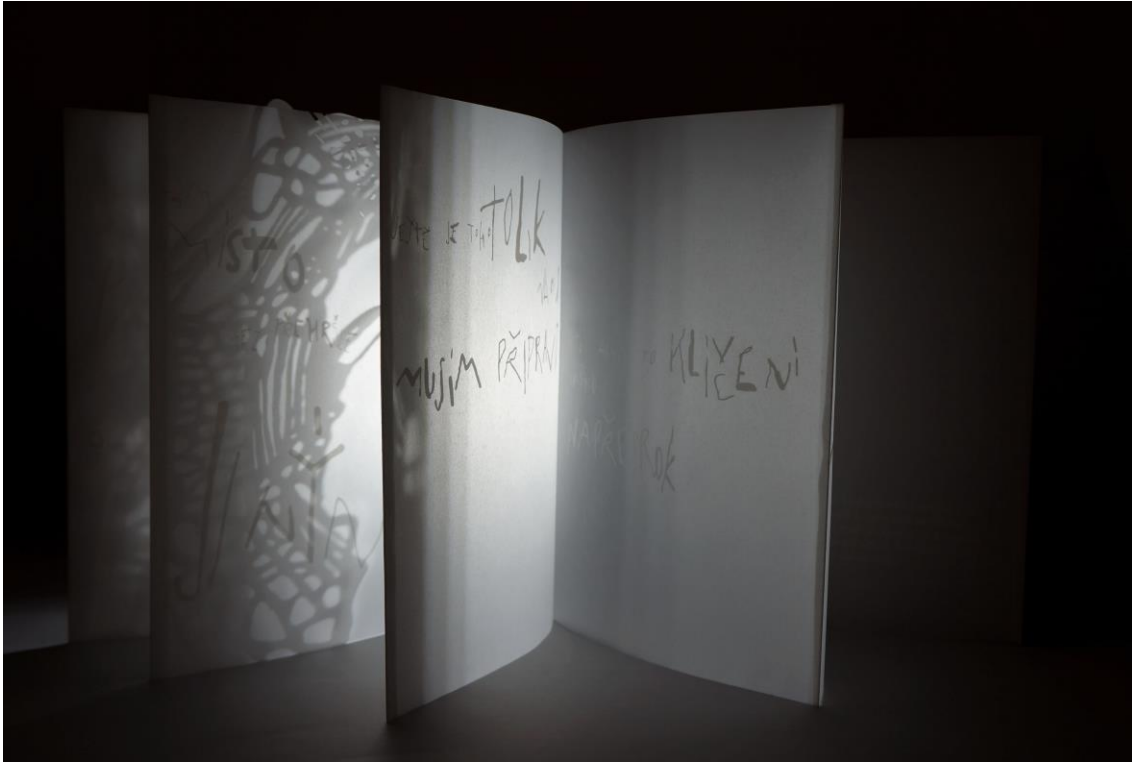
Příloha 5

pohled na rozloženou knihu (vlastní foto)

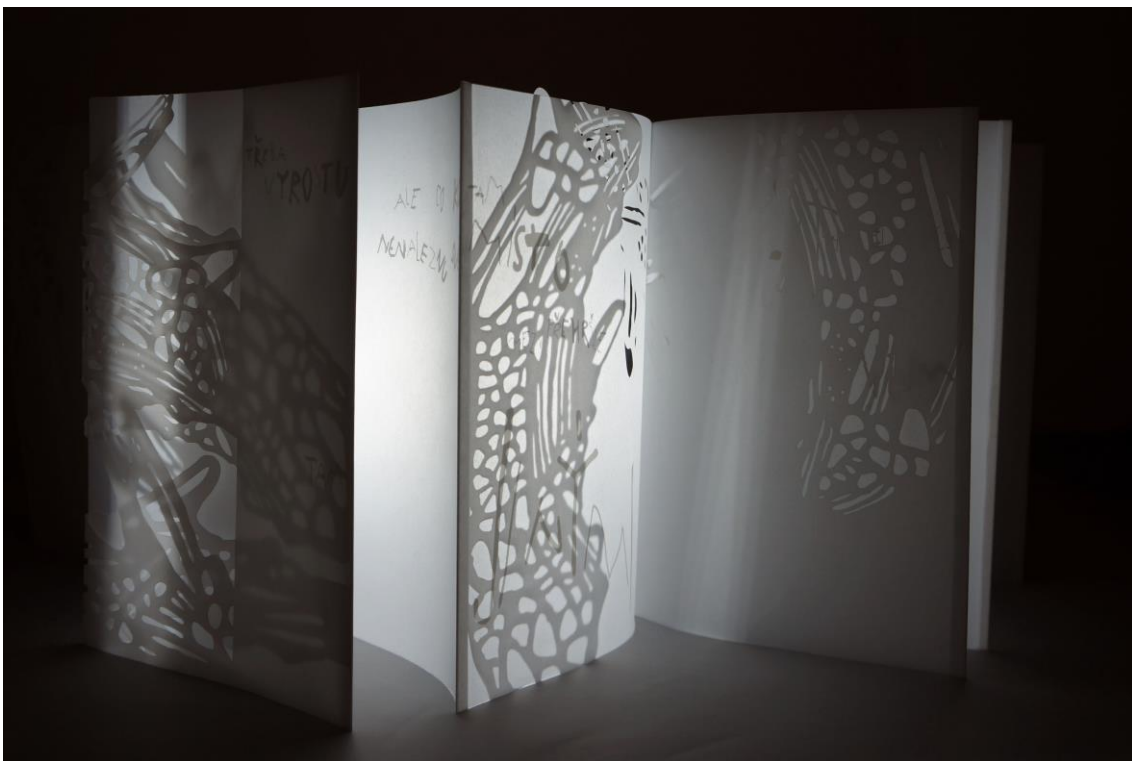
Příloha 6

pohled na rozloženou knihu (vlastní foto)

Příloha 7

pohled na rozloženou knihu (vlastní foto)

Příloha 8

pohled na rozloženou knihu (vlastní foto)

Příloha 9

detail propojení stránek (vlastní foto)